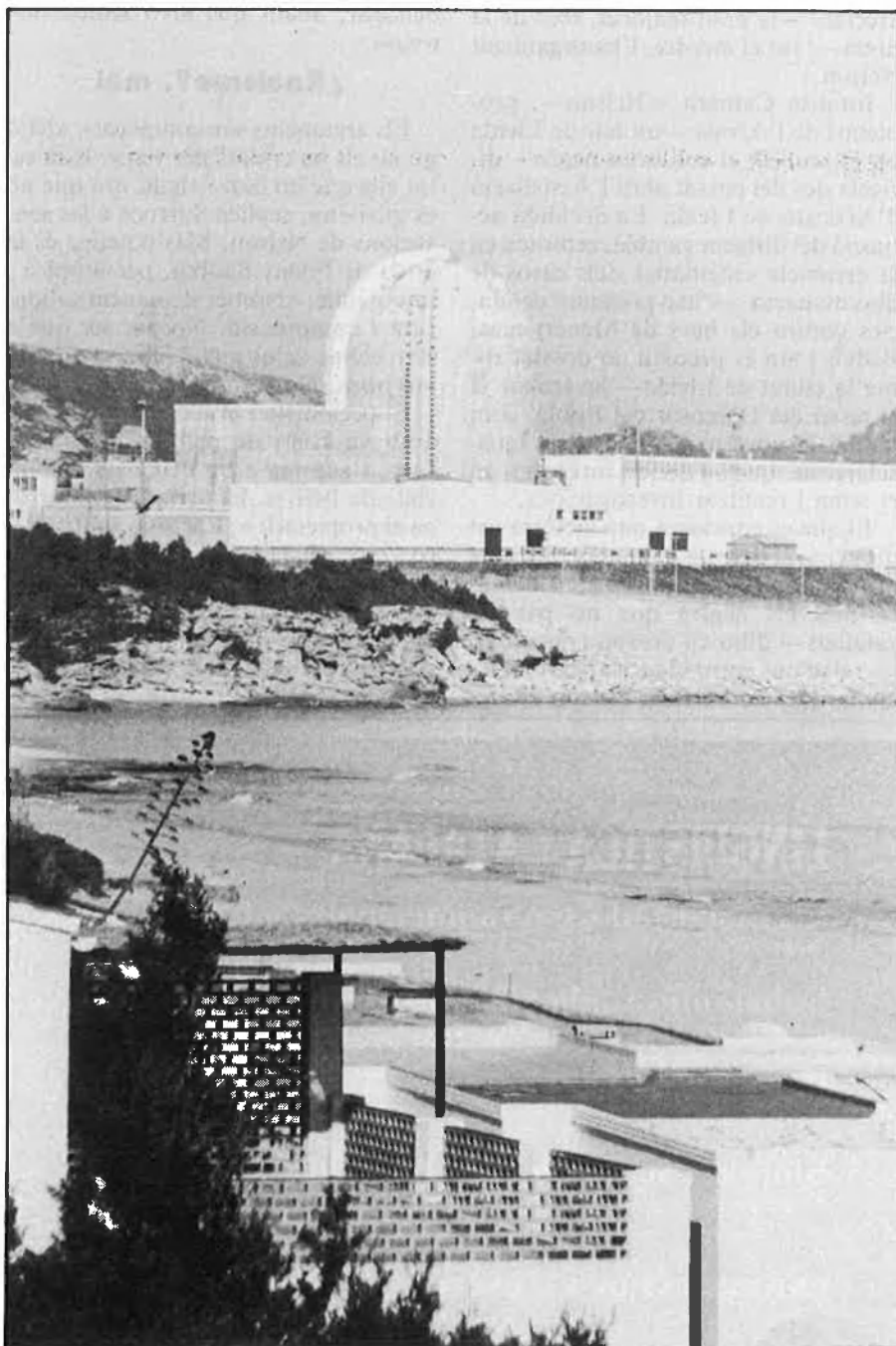

VANDELLÒS II, EN MARXA

Per la raó o la força

El Consell de Seguretat Nuclear ha donat via lliure per engegar Vandellòs II, malgrat l'èxit dubtós del recent simulacre d'evacuació. Un dia a l'Ametlla i l'Hospitalet, els dos municipis més afectats, esdevé del tot revelador.

Eduard Company

Vandellòs: no passa res de bo.

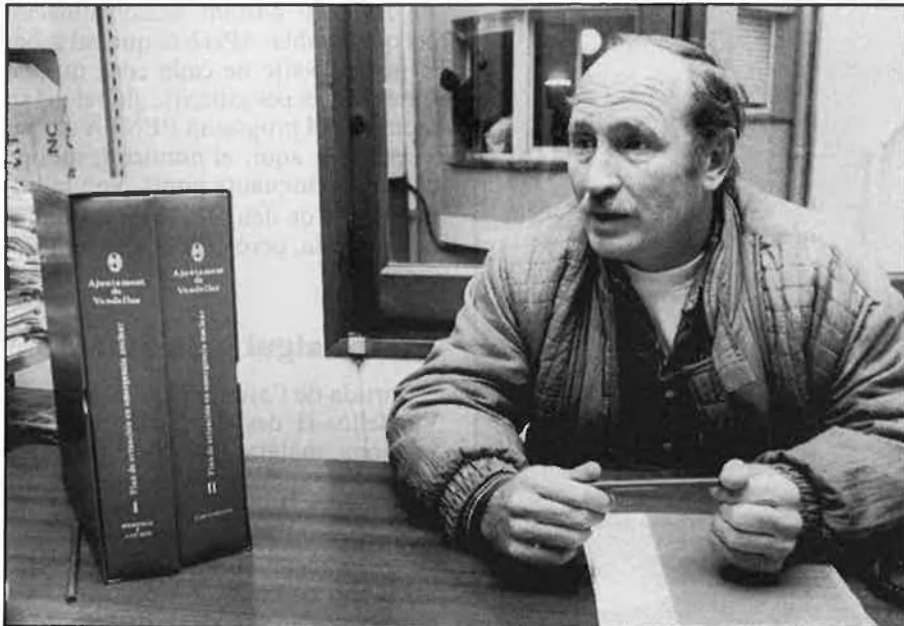
Hola. «Hola». ¿Podriem parlar amb el metge? «¿El metge? ¿Per a què? Ah, periodistes. Torneu dintre de dos quarts, que ara té visites».

«Ep, un moment, abans no marxeu. ¿Sobre què m'heu dit que era el reportatge? La central nuclear, ja. Bé. ¿Però per què, per fotre-nos-en una altra o per treure'ns les que hi ha?». Home, molta gràcia no ens fan. «Perfecte: a mi tampoc. ¡A les armes, xics, que ja en serem tres!».

Sorprenent, la rebuda del zelador de l'ambulatori de l'Ametlla de Mar, entusiasta detractor de Vandellòs-I i, per descomptat, de la recent engegada Vandellòs-II. Dos quarts més tard, complementava els seus arguments: «Aquí, a l'Ametlla, tothom hi està en contra, i qui no hi està, és que en mama, no hi ha volta de fulla. Mireu —diu més confidencialment—, fa nou anys que sóc aquí, en aquesta feina, i puc assegurar-vos que estan passant coses molt estranyes, però que molt estranyes: malalties que abans no havies sentit a dir mai, o tan sols algun cas aïllat, i que ara proliferen de mala manera. Fa uns anys, com que tots ens coneixem, t'assabentaves d'un cas de càncer i, mira, què s'hi pot fer. En l'actualitat, és molt comú, és una cosa com ant. I no ho dic perquè ara la gent no es conegui o perquè no en sabés res, d'abans; sóc fill d'aquí, jo, ¿m'enteneu? —mou el cap com si negués—. Aquí no passa res de bo, no, res de bo».

«Ara podreu parlar amb el metge —continua—, que ja acaba. ¿L'alcalde de Vandellòs? No hi aneu a parlar. És d'allò més mafiós que et puguis tirar a la cara».

S'acosta l'auxiliar de clínica. «Pas-seu». El metge està guardant els estris al seu maletí. Ja marxa. «Només cinc minuts, ¿eh?, que m'espera un malalt a casa», diu. Dr. Alejo Olguin, ens comentava el zelador que hi ha moltes malalties, ací, a l'Ametlla, que no són gaire comuns. Fa un alto en el seu recolliment d'eines. Pensa. «Bé, sí. Al·lèrgies, sobretot, moltes i de moltes classes. La majoria es manifesten en l'aparell respiratori. No, jo no puc atribuir-ho directament als efectes de la central nuclear. També és cert que no hi ha estudis ni estadístiques ni res. No tenim, doncs, prou elements per assenyalar-ne les causes. Amb el que m'he trobat molt, a part de l'al·lèrgia, és amb malalties de pell, sobretot a l'estiu. A l'estiu, aquesta sala és ple-

na. Són infeccions, sempre, fins ara, benignes: es curen totes. El que passa és que són estranyes. Es manifesten en forma de plaquetes, molt semblant a una varicel·la. Inclús de gent que no s'ha banyat al mar, que només ha estat en contacte amb la sorra. No, no, no són els típics fongs. Infeccions».

«¿Les anàlisis periòdiques als treballadors de la central? No les fem nosaltres. Tenen el seu servei mèdic propi». ¿Com és això? «Mira...».

«¿Ah, el simulacre! I tant que va ser un simulacre. Molt simulacre, molt. Ningú no se'n va adonar. Jo pertanyo a la Comissió de Protecció Civil. En tant que metge, haig de pertànyer-hi. I ningú no va dir-me res, ¿tu creus? —somriu amb estupor—. I el governador civil, que afirmava que estava molt content perquè havia estat un èxit...».

L'auxiliar de clínica, que passeja per la sala, l'interromp. «Un èxit, he. I els autocars no van passar per l'Almadrava, Les transmissions no funcionaven...» Continua el doctor Olguin: «...I, de metges, no n'hi havia ni un».

«En cas d'emergència —explica el doctor—, nosaltres, els de Protecció Civil, som els que hem de guiar la gent per evacuar-la. ¿I què faig jo a la vista de tot? Doncs agafo el cotxe i me'n vaig. No tenim equips. Mira, fins que no tingui un equip adequat, no faig res. Bé, sí: agafar el cotxe amb la família i fotre el camp. El simulacre va ser un fracàs impressionant».

«El simulacre —repeteix amb sornegueria Olguin—. Si d'aquí van anar-hi sols dos agutzils. Ni l'alcalde, no hi era. Estava a Alemanya». ¿Oh! «A Alemanya». Ben lluny. El doctor somriu, infantilment: «Per si de cas...».

Dalt, Fernández Gaitan. Baix, l'alcalde de l'Hospitalet.

Un «catxondeo»

L'Ametlla de Mar és un poble bonic, petit i net, molt ben condicionat i molt assossegat, ara que la tardor és palesa i hi són absents els turistes típics d'estiu. Malgrat tot, per tenir dues centrals nuclears a nou quilòmetres, visibles des de molts indrets de la població, és massa bonic i massa net. Ni una pintada en contra de Vandellòs-I o II, tot i que és recent el simulacre fracassat d'evacuació, tot i que Txernòbil plana com un au de mal auguri quan s'albiren els complexos nuclears.

Segons Guillem Valldeperes, aparellador municipal i responsable del simulacre d'evacuació en el terme de l'Ametlla, «quan fa quinze anys que tens al davant una central nuclear, és

com un parent. No t'agrada, perquè és un parent antipàtic, però, com que el tens al davant, l'has de suportar, i a la fi t'acostumes a les seves burrades». Continua: «Penso que era inevitable que Vandellòs-II entrés en funcionament. En altres temps s'hauria posat en marxa sense dir-ne res a ningú. Actualment, s'ha posat en marxa a canvi d'algunes coses». Que per cert, no s'han respectat...

«Home —continua—, potser sí que té raó aquell que diu que haver aconseguit aquests mitjans nous és una forma de legitimar la central nuclear. Potser sí. Però hauria entrat igualment en funcionament. L'únic que hem demanat a canvi és que estigui ben construïda i que funcioni amb garanties màximes».

Eixim de l'ambulatori i ens decidim a visitar el quarter de la guàrdia civil. Temem, lògicament, l'hermetisme dels números.

«No li puc dir res», fa el guàrdia civil que seu darrere una única taula de la garita. Al seu costat, la ràdio, i poca cosa més. «¿Del simulacre d'evacuació? No puc informar-li'n, ho sento». Vostès, però, van participar-hi. «Sí... Espera, que vaig a consultar amb el caporal». Uns minuts, i torna. «S'haurà de dirigir al Govern Civil de Tarragona, on hi ha un gabinet dedicat només a la qüestió».

Ah, perfecte. Això..., diuen que són perilloses, les centrals nuclears. «¿Perilloses? No, que va —diu—. Jo m'he passat més de deu anys patrullant-hi». Déu n'hi do. ¿I va entrar-hi, dins? «És clar, però no es cregui que és res espectacular. Una habitació com aquesta amb el seu reactor al mig. Ep, que li parlo de la vella, no de la nova». Ah, bé. «És molt bonica. Té el seu jardí, els seus arbres, ocells. Molt cuidat, tot. ¿Problemes, diu? Cap, cap ni un. No, ni manifestacions ni res. Bé, només una volta —abaixa el cap i juguineja amb un bolígraf— va haver-hi una vaga dels treballadors, volien augment de salari».

«¿Les radiacions? —mou el cap—. No, no se'n veuen. És que allà tot és molt tranquil. Miri, si una vegada vaig veure el director de la central... Bé, és que les centrals agafen aigua del mar per refrigerar el mecanisme de dins, i, és clar, amb l'aigua hi entren també peixos. Doncs, una volta vaig veure fins i tot el director de la central agafar un peix, molt gran, i se'l va menjar. No hi ha risc, com pot imaginar-se. Ara, que el director se'n va fer una atipada... Allò és molt tranquil». Ja.

Bé, moltes gràcies. Bon dia. «Bon dia».

De tornada cap al centre del poble, podem veure l'ajuntament, modest, igualment calmat. Per damunt de l'edifici, un llarg pal metàl·lic, com si fos un parallamps, amb la particularitat de tenir adossat un completíssim servei de megafonia: un elevat nombre d'altaveus, d'aquells amb forma d'embut, silenciosos.

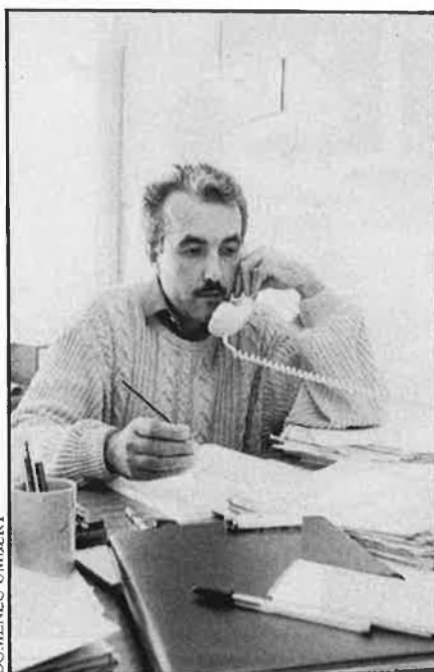
Un indicador que assenyalava el carrer on es situa el parc de bombers. Al davant del parc, un Land Rover no oficial amb l'únic símbol de rebel·lió al poble: un adhesiu dels de «¿Nuclear? No, gràcies». Dins, reparant-lo, un bomber.

«¿Sobre la central de Vandellòs? —diu, fent un bot ràpid que l'encara cap a nosaltres—. ¡He! Jo sóc de Greenpeace. Salut». Xavier Llambrich, un dels pocs bombers de l'Ametlla i únic membre de Greenpeace del poble, explica: «El simulacre va ser de pena. Els bombers no vam assabentar-nos-en de res. Ah, no, mentida. Ens van dir a mig matí que estàvem en alerta dos, que vol dir que estàvem mobilitzats, però quan el pla ja feia hores que funcionava. Va ser un desastre; si el mateix es fa a l'agost, no vegis».

«Greenpeace —continua Llambrich— ha estat preparant un pla per a eliminar totes les centrals nuclears des d'ara fins el 92. Es va presentar ja als governants, que naturalment no en faran cas, i a partir d'aquí estan previstes un seguit de manifestacions de protesta». ¿Per què, aquesta resignació en el poble? «Ara, pel costum. Vandellòs-I fa quinze anys que funciona, i, mira. Però és que, Vandellòs-II, ens la volien posar al nostre terme municipal; d'això, deu fer-ne deu o dotze anys, i llavors sí que el poble s'hi va oposar seriosament. Tot i que l'alcalde de l'època, un tal Ballesteros, era pronuclear, els veïns vam muntar una manifestació que, una mica més, i el pengem. Aleshores van fer-la al costat de la primera, que està fora del nostre terme i, com a represàlia, ara que l'han posada en funcionament, no han agafat quasi ningú de l'Ametlla per a treballar-hi».

«Clar que ens afecten les radiacions. Els casos de càncer han augmentat, i d'altres malalties; hi ha, aquí, molta gent tocada. El que passa és que científicament no pot demostrar-se que sigui a causa de les centrals».

Cal tornar a l'ajuntament. A punt d'arribar-hi una consulta a una senyo-

DOMÈNEC UMBERT

Cap de protecció civil de l'Ametlla de Mar.

ra que passa: «¿Els altaveus? Sí, sí, els van posar arran del simulacre».

Dins la Casa de la Vila, Guillem Valldeperes, informa: «Jo us puc parlar del simulacre, però del terme d'aquí de l'Ametlla. Me'n vaig encarregar, ja que l'alcalde era absent. Per a mi, va sortir prou bé. Va haver-hi unes quantes errades tècniques, d'equip, però l'únic que cal és buscar-ne un de més potent». Parli'ns, si us plau, d'aquestes fallades. «Bé, van ser errors de transmissions. Per exemple, els equips portàtils de ràdio, que no eren prou potents, i els va faltar eficàcia. O, en cas d'emergència, que s'ha de circular amb els vehicles de Protecció Civil per tot el poble per avisar la gent; doncs va passar que les cintes que ens va donar el Govern Civil, en cinc idiomes, perquè sortissin pels altaveus dels automòbils, s'havia de prémer el botó del micro, i, és clar, vam haver de lligar-ho amb cinta aïllant, perquè estigués sempre fixat, i no va anar bé; rebotava, i va ser un *catxondeo*. Vam haver de transmetre el missatge verbalment, i només en català i castellà, ja que els agutzils no saben idiomes».

«També va haver-hi dificultats per entendre'ns amb la Guàrdia Civil —continua—, ja que va haver-hi un mutu malentès a l'hora d'interpretar certs punts del programa PENTA.

També, la gent de Protecció Civil, que va venir de Tortosa, ja que no coneixien el poble i, si havien d'anar, per exemple, al carrer de la Palmera número sis, doncs els va costar trobar-lo...».

Va haver-hi bastant descoordinació, pel que sembla. «Però és que cal saber el pes específic de cada cosa que no funciona i el pes específic global del simulacre. El programa PENTA té, per a respectar aquí, al municipi, més de dos-cents cinquanta punts. Van fallar-ne no més de deu. No és com per botar d'alegria, però crec que va ser prou digne».

Tot sigui pels diners

Sortida de l'ajuntament. La central Vandellòs-II des de dissabte 14 que funciona, malgrat que el simulacre era la condició indispensable per a posar-la en marxa. La gent de l'Ametlla, indiferent. A l'Hospitalet de l'Infant, l'altre municipi afectat, tanmateix, les coses són distintes. La central és un font considerable de riqueses: dona molta feina i augmenta el nivell de vida local. Cal anar-hi. Una volta ja dins del cotxe, se sent, per fi, la torre d'altaveus de damunt de l'ajuntament. Es para l'orella:

«La parada d'embotits i formatges del Mercat fa saber que avui dijous hi haurà tota classe de cansalada fresca, i botifarres de seba i d'arròs a partir de les vuit i mitja del matí».

Magnífic. Però cal anar a Hospitalet. Allí, a les oficines municipals ens rep Fernández-Gaitan, tinent alcalde d'urbanisme. Unes afirmacions massa conegudes:

«El Pla d'evacuació va ser nefast, tot i que assegurin que va ser correcte. El desastre va ser general. Ni el Govern Civil estava preparat, ni la gent assabentada. Va ser caòtic».

«La veritat —diu Fernández-Gaitan—, és que el governador va dir que era un èxit perquè, si no, no s'hauria pogut posar en marxa la central. ¿Per què no oposar-se, la gent? Doncs perquè dona vida al comerç i llocs de treball als habitants. Però, bé, ara que ja està construïda, i que els treballadors que hi ha són menys, potser el poble protestarà. A part, que hi ha el cànon energètic, que reparteix l'estat, i és una bona font d'ingressos per a l'ajuntament».

«Tot el que es vulgui, sí —conclou el tinent alcalde—, però era un *lo tomas o lo dejas*, i la central, aquí, era inevitable. Tant per tant, més val aprofitar-se'n, ¿no?». És una mica com vendre's l'ànima al diable... «Amb Vandellòs-I mai no ha passat res. Tampoc no hi ha hagut gaire elecció». □